

Lépést tudunk-e tartani?

Ünnepi szertartáson veszek részt, átnézem a központ új szerzeményeit. Nem is igazi könyvtáros az, aki nem úgy érzi, hogy mítikus kultusz beavatott tagja, amikor felbontja a könyvcsomagokat, végigsimítja a borítólapokat, beszívja a friss nyomdafesték szagát és ő az első, aki belelapoz a halkan pergő, vagy ropogósan új könyvpéldányokba.

Egy csomagban ötven vagy száz könyv van, és naponta, hetente jönnek a csomagok, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban évi 12—15 000 új könyv kerül a polcokra. Napi 130—140 folyóirat és napilap érkezik a postán, évi mennyiségüket már kiszámítani sem érdemes.

Forgatom, nézem az új könyveket, s egyszerre megjedek. Tudom, hogy lekerülnek róluk a színes borítók, megkapják a rideg pecséteket és számokat, katalóguscédula készül róluk. Vége a misztériumnak, a könyv munkaeszközzé válik, s az olvasó majd télem is kérde, hogy hol találhatja meg, mi van benne, elvigye-e vagy másikat kérjen. Egyszóval: helyt tudunk-e állni ebben az özönben, ami az emberi bölcsesség és ostobaság, gondolkodás és akarat, cselekedet és képzelet szavakba és képekbe rögzített árját ontja ránk?

A küzdelem reménytelen. Annyira reménytelen, hogy ép ítélőképességgel senki nem is száll harcba. Csak megindultsággal vegyes tisztelettel lehet emlékezni arra a kollégiumi iskolatársunkra, aki az „A” betűnél elkezdte olvasni a magyar irodalmi könyvtár műveit, és amikor végzett a „D” betűvel, jött a fekete autó és elvitte őt a nagy sárga házba. Szent igyekezete tragikusan végződött, az „E” betűs szerzőkre már nem keríthetett sort.

Ha a könyvtáros mesterség hivatásunk, akkor — amint ezt már sokan elmondták — a munkaidő végeztével nem lehet befejezni. Az olvasás javára kell lemondani más időtöltésről. De ez még nem elég, hadd hirdessem meg az eretnek tant: másképpen kell olvasni.

Higgyük el, hogy hivatásnak tekinti munkáját a legtöbb orvos, pedagógus, mérnök stb. is. Vajon az orvos kipróbálja-e sajátmagán az összes új gyógyszer hatását, a pedagógus tanítványain az összes nevelési módszert, a mérnök hozzájut-e minden új megoldású gép átvizsgálásához, s végül, a legolcsóbb példa, végigeszí-e a szakács vagy a pincér az egész étlapot? A válasz minden esetben: nem. De ha bármelyikük ad a szakma becsületére, akkor tájékozódik róluk. Az orvos tud a gyógyszerről, a pedagógus a módszerről, a mérnök a gépről, a pincér és a szakács az ételről. A könyvtárostól pedig az olvasó azt kívánhatja meg, hogy tudjon állományának könyveiről, tájékozott legyen.

Ezt kívánhatjuk tehát magunktól, s ez is nagyon sok. Így férhet bele az időbe a megjelent nyomtatott oldalak végtelenjéből az, ami a mi „árúismeret”-ünkhöz szükséges. Meg kell tudnunk mondani egy-egy könyv lényegét, meg kell látni benne, hogy hová sorolható, mire ad választ, kinek ajánlható. Az olvasó könyvtáros hajlamos arra, hogy a fától ne lássa az erdőt, az egyes könyvek hosszadalmas olvasásától a könyvtárat. Persze, ez a tájékozódás csak a rendszeres tanulással megteremtett alapról lehetséges. Ahhoz pedig másképpen kell olvasni. Az alap kialakítása nem speciális könyvtárosi feladat, és ennek a munkának az olvasás már csak egy részét képezi.

Végül szeretném elhárítani a vádakat, amiért az így megokolt olvasás és a „felszínes” tájékozódás mellett szavazok. Ha irodalomtörténezs ismeri így meg a vizsgált korszak vagy nyelv irodalmát: hiba; ha orvos tájékozódik így a legújabb kutatási eredményekről: vétek; ha sznob lelkű ember akar így művelni látszani: nevetséges; ha valaki minden tudását így szerzi: szánandó; de ha könyvtáros igyekszik így is lépést tartani: érdem.

A jól tájékozott könyvtárost tiszteljük, nála jobban csak azt, aki tudja, hogy még ilyen módon is mennyire végesek az ismeretek szerzésének határai. Külön becsüljük azt, aki az általános tájékozottság mellett — tájékozottságon egyaránt értve a politikai és művelődéspolitikai tájékozottságot, valamint a könyvek világában, különösképpen pedig a saját könyvtárának könyvei között való eligazodást — valamely területen még elmélyülten kutat vagy alkot is, de ez már más lapra tartozik.

Marót Miklós